

életét. Nem kétséges, helyes az utókor ítélete: e három ember valóban szent család.

Szent család, de nem a szent család. Másféle szent család is lehetséges, mint a názáreti. Egy szent családnak nem feltétlen kelléke, hogy - a férj álomban, a feleség éber állapotban - angyalokon keresztül kapjon eligazítást Istentől; s a szüztől születés sem feltétel. Mik a feltétlen kellékek? Valójában csak egyetlen van: Isten akaratának teljesítése. A fenti szövegek terminológiájában: hogy az Úr határozza meg a családot. Ez akkor, ott és számukra a fentieket jelentette. Miket jelent ül e jellemzésekben az Istent jelölő "Úr" szó: Isten akaratába belesimuló párról számolnak be szövegeink. Ilyen szülőknek engedelmeskedik a gyermek Jézus Názáretben, s ilyen szülők körében növekedik "bölcességben, testben s kedvességben Isten és az emberek szemében". Ebből a családból indul majd el férfikort érve a Beméretőhöz, s onnan a pusztába, hogy ott elvégezze az utolsó simításokat önmagán, mielőtt Isten jóhírének szolgálatába állítja életét. Nem kétséges, helyes az utókor ítélete: e három ember azoknak a testvéreinknek, akikkel együtt akarjuk építeni Isten Országát. Istennel, házastársunkkal közösségbeli testvéreinkkel felnembontandó szövetséget kötünk - minden, ha és talán teljes kizárásával. Ezekből most csak a házastársi szövetséget kiemelve állítjuk, hogy a szeretet nagyon súlyos csődje az el nem köteleződés is, a válás is.

A második: a gyermekvállalás. Nem egyet, és nem kettőt, hanem amennyit Isten ad, ill. amennyire futja szeretetünkéből. "Isten ad" = nincs abortusz. "Futja szeretetünkéből" = családtervezés. Ha négyre futja, akkor négy. Ha még többre, akkor még több. Ma és itt - mondtuk fentebb is.

A világ "túlnépesedésének" kérdése nem tartozik ide. Ha valóban túlnépesednék is, a magyar társadalom akkor is öngyilkos társadalom. S aki ebben az életszínvonalért és kiváltságkergetésért halálra ítéli, nem engedi megszületni a következő generációt, az a legnagyobb bűnt követi el Isten, az emberi élet és saját nemzete ellen. Aki pedig vállalja akár a marginalizálódást is Istenért, az élet és a nemzet megmentéséért, az a szeretet legnagyobb jelét mutatja fel egy istentelen, élet- és nemzetgyilkos társadalmon belül.

Adassék a legnagyobb tisztelet a sok gyermeket vállalóknak. Adassék meg nagyobb tisztelet azoknak, akik saját gyermekeiken kívül meleg családi otthont biztosítanak azoknak, akiknek nincs erejük felnevelni saját gyermekeiket. Mind a két kategóriáról tudnia kell mindenkinek, hogy ma és itt - ők a szentcsalád.

BAKONYI ISTVÁN

INTERJÚ BULÁNYI GYÖRGGYEL ISTEN ORSZÁGÁNAK REMÉNYE

Mi az, amiben az Ön gondolkodásmódja alapjaiban eltér a hivatalos egyházi vezetéstől? Vannak-e vitáik alapvető teológiai kérdésekben?

A szovjet hódítás következtében egyházam csak a pusztá létért küzdhetett, belső vitákra nem volt energiája. Ez utóbbit a pártállam kényszerítette rá a hierarchiára, jó 30 évvel később. Nincsen semmiféle vitánk. Feszültség van, melynek oka: Bulányi nem engedelmeskedik. Nem mondják, hogy miben. Az 1983-ban engem nyilvánosan engedelmességre felszólító Casaroli államtitkár levele sem. A pápa sem, aki így nyilatkozott rólunk: Ha püspökök mutassanak megbocsátási készséget irántuk, ha megváltoztatják nézeteiket. (1993.jan.29.) Nézeteimet 1989 óta publikálom: eleddig 12 kötetet. Válasz? Egy árva sor sem. Egy ötsoros recenzió sem. Helyette: nem engedik be könyveimet a katolikus könyvesboltokba. Mindezek következtében elmondhatom, hogy mit gondolok én arról, hogy a hierarchiának mi nem tetszik nézeteimben, amelyeket ténylegesen képviselek. Ha a hierarchia találna ezekben olyant, amivel nem egyezik, ki kellene fejtenie véleményét egyik vagy másik nézetemről. Nem teszi. Nemcsak ő, a magyar nyelven olvasó katolikusokból sem teszi meg senki. Miért? Találgathatom. Ki az, aki vállalja, hogy nem marasztal el? Miért kellene elmarasztalnia? Azért, mert egyéb nem jelenhetik meg a püspöki kar által fizetett magyar katolikus sajtóban. Megpróbáltam. Megtámadott egy ilyen újság. Megírtam a választ. Nem jöhetett le. Miért nem pereltem? Tiltják a "nézeteim".

Tizenkét publikált kötet után elmondhatom, hogy mire jutottam igazságot kereső életutamon, s az olvasó totózhatik, hogy eltér-e ettől a hierarchia igazsága. Nos, mondom, mire jutottam. Azt gondolom, hogy a történelmi egyház a 4. században kiegyezett a hatalommal, s azóta nem azt csinálja, amit Jézus rábízott. Mit bízott rá? Azt a jóhírt (evangélium), hogy az embernek szolgáló szerepre és nem uralkodásra, javainak megosztására és nem gazdagságra, megbocsátó szelídségre és nem büntető rendcsinálásra kell törekednie. Azt gondolom, hogy a felvilágosodás újrafogalmazta az evangéliumot. Azt gondolom, hogy a lelkiismeret (szabadság) az ember legvégső eligazítója, és nem az akármiféle emberi tekintély szava. Azt gondolom, hogy az egyenlőséget meg kell valósítania az emberiségnek, ha nem akarja elpusztítani önmagát. Azt gondolom, hogy a konfliktusokat sem a családban, sem a társadalomban, sem emberiség szélességben nem lehet fegyveres megoldásokkal eltüntetni. Ha mégis megpróbáljuk, új és nagyobb konfliktusokat hívunk

életre vele. A hierarchia is Jézus egyházába tartozik. Gondolja-e az olvasó, hogy a hierarchia hajlandó megtámadni Jézus nevében ezeket a nézeteket? Nem teheti. Megint világbotrány lenne belőle, mint 1979 után. Bizony lehetnének itt nagy viták, ha a katolikus ember merne élni emberi méltóságával, s kifejtené lelkiismerete szavát. Komoly leckét adott nekünk a marxizmus eszméje is, a létező szocializmus is. Kellene egy folyóirat, amelyben ütközhetnének az elgondolások. Folyóirat, amely nincs senkinek a zsebében. Írnék még ingyen is bele. Hiszem, más is megtenné. Elmúlt már négy esztendő, s az elmúlt félszázad egyházi feldolgozása késik. Megengedhetjük ezt magunknak?

Mit változott az Ön helyzete a rendszerváltozás óta? Egyáltalán a katolikus egyházban volt-e (van-e) ilyen változás? Mit változott a Bokor helyzete?

E kérdések rám, a katolikus egyházra és a Bokorra vonatkoznak. Három koncentrikus körre gondolok: a legnagyobb az egyházé, ezen belül a Bokoré, s abban az enyém. Az egyház 1989 után megszabadult a pártállam pórázától, a Bokor meg magam annak üldözésétől. Az új rendszer erkölcsileg és anyagilag támogatja a katolikus egyházat, a Bokrot meg engem tőr, de nem tilt. Nem kétséges tehát, hogy 1989 változást hozott mindhárom kör számára — körökön kívüli kapcsolatában.

A körökön belüli kapcsolatokban nem történt változás. 1982-es egyházi elítéltetésem után katolikus pap nem lépte át a küszöböm, s ugyanez maradt 1989 után is. Miért? Mert a hierarchia nem módosította ránk vonatkozó ítéletét, s egy "jó pap", ugyanúgy egy "jó katolikus" engedelmessé válik a hierarchiának. A Bokor meg magam változatlanul képviseljük, hogy a hierarchia a pártállam utasítására fordult ellenünk, amit nem hajlandó bevallani, bár köztudomású. Ha rákérdeznék püspökeinkre, hogy miért nem rendezik már ügyünket, a válaszuk ez: Semmit sem tehetnek, Bulányi atyának Rómában van elintézni valója. És Róma? Róma sem gondolja, hogy nem járt el helyesen, amikor megegyezett a pártállammal. Ellenkezőleg, úgy gondolja, hogy egyezkedéseinek pozitív szerepe volt a szovjet blokk összeomlásában. Tehát: mi renitenskedtünk, ahelyett, hogy besoroltunk volna a pártállam és a hierarchia közös vonalába.

Ezek után sorra vehetjük a három kört egyenként, s megnézhetjük őket önmagukban. A végéről kezdve: ami engem, illetve a Bokrot illeti, a mi dolguk 1989 után egyfelől ugyanaz, ami előtte. Mondjuk a jó hírt, s aki bekapja ezt a horgot, azt igyekszünk kihalászni, azaz összeismertetni azokkal, akik már korábban bekapták. Meghívjuk valamelyik közösségünkbe, hol "négy-öt mygar összehajol", s beszélget és imádkozik arról,

hogyan is kellene felépíteni a családban és azon túl a szeretet társadalmát — hazánkban, a Kárpát-medencében, és még távolabb. E kisközösségek tagjait a politikai pártokban hiába keresnők. Ahogyan az állampártba nem léptek be, az újakba sem. Lenézik őket? Korántsem. Azt szeretnék, azért imádkoznak, hogy minél istenektetsőbb legyen a munkájuk. Maguk azonban úgy gondolják, hogy a hatalmasokkal nem barátkozó Jézus tanítváyaiként nem arra vannak küldve, hogy törvényeket hozanak, s azokat hatályosan végrehajtsák. Hanem mire? Arra csak, hogy barátkozzanak. Hogyan kell ezt? Csak úgy, hogy érdeklődést mutatnak embertársaik gondolatai iránt: Te mit gondolsz? Miért teszik ezt? Abban hisznek, hogy Isten benne van az emberben, s ha az ember nem hazudik, Isten szólal meg benne. Miért akarjuk hallani Isten hangját? Mert a történelem arra tanít, hogy csödbe megy az ember ügye, ha nem figyelünk befelé..., Istenre.

Ez volt az "egyfelől". Ezen felül semmit sem csinálunk? Van egy olyan érzésünk, hogy kellene. De még nem találtuk meg, amit keresünk. Az elmúlt évtizedekben jövedelmünknek legalább 10%-át a harmadik világ éhezőinek juttattuk. Ezt csináljuk tovább — immár törvényesen — létrehozva a Harmadik Világ Alapítványt. Szeretnénk tovább lépni, és idehaza is csinálni valamit. Szinte félek kimondani, mi körül jár az agyunk. Az egyenlőség, amiről az elmúlt két század legjobbjai álmodtak, nem tudott megvalósulni a termelőeszközök karhatalmi köztulajdonba vétele által. De ebből számunkra nem feltétlenül az következik, hogy vissza a magántulajdonhoz. Nem, mert attól tartunk, igaza van Szolzsenyicinnek. A rákosztály egyik öreg betege mondja a Gulágot szintén megjárta elvtársnak: "Fiatal ember, ne tévesszék meg szenvedései, a kapitalizmust örökre elvetette a történelem." Ha be tudnók mutatni a társadalomnak, amit az első keresztények bemutatnak Jeruzsálemben! Mit? "A hívők összessége pedig szívében és lelkében egy volt. Senki sem mondott vagyonából semmit sem a magáénak, hanem mindenük közös volt... Nem volt közülük egyetlen szükölködő sem, mert akiknek földjük vagy házuk volt, eladták azokat, az eladott javak árát pedig elhozták, és letették az apostolok lábai elé, azután szétosztották mindenkiek úgy, ahogyan szükségük volt rá."

Egyelőre nem látjuk, hogy a szociális piacgazdálkodás képes volna felszámolni a harmadik világ nyomorát. Lehet, hogy ez a jeruzsálemi modell az egyetlen lehetőség az emberiség legsúlyosabb gondjának, az éhezésnek — mely világ katasztrófával fenyeget — a megoldására, és így nincs is más utunk? Ez a modell minden fel nem bomló házasságban, családban funkcionál! Sokat kell figyelni kifelé és befelé, azaz tanulunk, tapasztalunk és imádkozunk, hogy

rátaláljunk arra, amit a rendszerváltozás után vár tőlünk az Isten.

Végezetül: azt kérdezi, hogy a katolikus egyházban volt-e, van-e változás. Kérdését le kell szűkítenem, hiszen sem az egyetemes, sem akárcsak a magyar egyháztörténettel nem foglalkozhatom ennek az interjúnak a keretében. Tehát csak arra tudok itt válaszolni, hogy volt-e, van-e 1989 óta változás a katolikus egyházban idehaza. A Bokor és a magam vonatkozásában már elmondtam, hogy nem volt és nincs. Egyéb vonatkozásban? Mivel az egyház "Isten népe", hiba volna csak a hierarchiáról szólnom, hiszen püspökeinken, papjainkon kívül a hívek milliói is beletartoznak az egyházba. Kezdem a hierarchiával. Ha megkérdezik őket terveikről, arról beszélnek, hogy csak azt akarják csinálni, amit az egyház mindig is csinált, s ezért erőfeszítéseket tesznek a hitoktatás érdekében, és sajnos nagyon kevés a pap, s akik vannak is, öregek, stb. Átokként ül rajtuk, hogy vannak, akik az elmúlt félszázad alatt nem az ateistákkal egyezkedés, hanem a hitvallás kockázatokkal teli útját járták. Olyan gombóc ez számukra, amelyet se kiköpni, se lenyelni nem tudván, képtelenek marketing szellemben elgondolkodni azon, miként és miért szokott le a társadalom nagyobb része az egyházzal. Beérik annak hangoztatásával, hogy a történelemért az a vallásüldöző rendszer a felelős, amelyről püspökeink évtizedeken keresztül azt nyilatkozták, hogy kiválóan biztosítja számunkra a vallásszabadságot. Mikor így tesznek, nem gondolnak arra, hogy ezzel még hitelnélkülibbé teszik magukat. Hogy kisközösségekre volna szükség, s hogy azokban felnőtt módon el kellene gondolkodni arról, hogy kéznél levő eszméinkkel és magatartásunkkal hasznára lehetünk-e a társadalomnak, hogy miként kellene felépítenünk egy olyan világot, amely kiiktatja az erőszakot és a kizsákmányolást — az ilyen gondok messze vannak a hierarchiától. Sőt, félnek az ilyen elgondolásoktól és a kisközösségek általuk ellenőrizhetetlen gondolatformálásától, mert az ilyesmit az eretnokség, az egyház tanításától elhajlás melegágyának tekintik. Ami pedig az egyház milliányi tagságát illeti, azok az egyházban a "laikus" névre hallgatnak. Akik közülük belülről azonosulnak e megnevezés tartalmával, tehát beérik azzal, hogy a püspöki-papi szóra rámondják az áment, azoktól nyilvánvalóan semmi sem várható — az egyházi hozzájárulás, a perselypénz befizetésén túlmenően. De van e "laikusoknak" egyházunkban egy másik tiszteletre méltó csoportja is, akik nagykorúnak tekintik magukat és szeretnék az egyházuk özönvíz előttinek érzett állapotán segíteni. Ez a másik csoport súlyos válságban van, mert leglojálisabb törekvéseiket is a gyanú árnyékával fogadja a hierarchia: nem akarják-e felforgatni "az egyház hierarchikus rendjét", és túllépni az őket megillető áment-mondás szerepkörét? Sorsuk

kétesélyes. Egyik lehetőség: elkedvetlenednek, és energiáikat elviszik valami civil területre, ahol nagykorú embernek tekintik s emberszámba veszik őket. A másik lehetőség: megacélozódnak, és leleplezik az egyház hierarchikus rendjét, mint szimpla elavult diktatúrát, melyet csak egy "Bastille ostroma" söpörhet le az ezredforduló szellemi térképéről. Bastille ostroma? Jézus egyházában nincsenek lőfegyverek, de van jézusi logosz. Ebbe kapaszkodhatnak: "A népeken uralkodnak királyaik, és akik hatalmaskodnak rajtuk, azok jötevőknek mondják magukat. Köztetek azonban ne így legyen, hanem aki a legnagyobb közöttetek, olyan legyen, mint a legkisebb, és aki vezet, olyan legyen, mint aki szolgál."

Milyenek ezen körülmények között az ökumené esélyei manapság? Hogyan látja a többi keresztény (keresztény) egyház helyzetét? Mekkora a kétezer esztendő történetének a terhe vállunkon? (inkvizíció, keresztesháborúk, egyházszakadás, stb.)? Az ezredforduló felé milyen esélyei vannak Isten országának?

Mégsem kerülhetem el, hogy ne szóljak az egyház egész kétezer esztendő teljesítményéről. Előre bocsátom a lenyelendő keserű pirulát: ez a kétezer esztendő keresztény kultúra — a különböző kultúrák versenyében abszolút világbajnoknak bizonyul a hullagyártásban és mások kirablásában. Egyetlen más kultúra sem mutat e tekintetben a mienkéhez hasonló sikereket. Hogy aztán a kereszténységen belül melyik felekezet tett a legtöbbet ezért a szomorú eredményért, azon lehet vitatkozni. Akármelyikük is a "győztes", szoros lesz a mezőny, mert egyikük sem maradt ki az öldöklésekből, rablásokból. Ezt a szomorú tény tudomásul venni s bűnbánattal elgondolkodni azon, hogyan juthattunk ide a szelíd és szegény Jézus szelídségéről és szegénységéről szóló örömhírenek a birtokában — erre nem képes egyetlen történelmi egyház sem. Helyette mondják a Hiszekegyet: "Hiszem az egy, szent, egyetemes és apostoli egyházat", s közben magukra — jó esetben magukra is — gondolnak. Ugyanezen okból az ökumené egyfelől csigalassúsággal halad előre, másfelől a fenti látás és bűnbánat nélkül nincs is sok értelme, mert mindegy, hogy említett történelmi gyakorlatunkat külön-külön vagy egyesített erővel folytatjuk tovább. Illusztrálja ezt az az idehazai tény, hogy történelmi egyházaink — a katoliktól egészen a zsidókig — vállvetve vetik be minden befolyásukat, hogy megfelelő számú és ragú tábori lelkésszel rendelkezzenek. Ugyanakkor egyik felekezet szószékéről sem hallható, hogy aki Jézus tanítványa akar lenni, minek tanulja a tömegmészárlás szakmáját. A Németh-kormány lehetővé tette a polgári szolgálatot, de a Jézusra hivatkozó felekezetek

"felelősei" mit sem tesznek annak érdekében, hogy fiataljaik éljenek is ezzel a lehetőséggel; pogányok a javából, miként a nem vallásosak. Csak annyi a különbség köztük, hogy az egyik mondja a Miatyánkot, a másik nem mondja. Komolyan egyikük sem veszi.

A közélet hangos a keresztény értékrend dicséretétől. Csak az nem tisztázódik soha, hogy itt Jézusra kell gondolnunk, vagy arra, amit Jézus ellenére a múltban és a jelenben vallunk és gyakorlunk. Túl nagy az említett történelmi teher a vállunkon. Nagyon sok mindent kellene bevallanunk. Nem akarjuk, hiába olvassuk: "Tartsatok bűnbánatot, és elközelg a mennyek Országá".

Ha mégis reménykedem, hogy elközelg, ez csak azért van, mert bízom Isten művében, az emberben, aki a csendben az Ő szavát hallja: Légy jó, és ne tedd a másíknak, amit nem kívánsz magadnak. Reménykedem Istentől kapott természetünkben, a lelkiismeret szavának az erejében. Bizalmat szavazok Istennek, hogy nem átabotában dolgozik, s nem föltétlenül szakad markába vállalkozása: megteremteni az emberrel a szeretet társadalmát a Földön.

Az ökumené azok körében ígéretes, akik nem hiába tartják kezükben a Szentírást, és szóba állva Jézussal hajlandók bevallani a múltat. Ezek meg is csinálják maguk között a bizalom ökumenéjét, s egységüket Jézusban nem zavarja, hogy egyikük palástot, a másik pedig miseruhát ölt. Már egységben is vannak, mert elfogadják egymás kezéből a kenyeret meg a bort.

Máris az ezredfordulón vagyunk, s Európa közepén évek óta tart a gyilkos vallásháború. Egy nyelvet beszélők gyilkolják egymást évek óta reménytelenül. A különbség köztük: más a vallásuk. Logikátlan volna arra gondolni, hogy csak vallásuktól kellene megszabadítani őket, s mindjárt volna remény a szót értésre? Miért nem hangzik el már végre a pápa vagy akárki papiféjedelem részéről: aki Jézus tanítványa, nem mehet el katonának? Miért? Mert rontaná a fegyvergyárosok üzletét? Kit imádnak a keresztények? Istent vagy a fegyvergyárosok pénzét, amiből templomokat is lehet építeni? Nem szolgálhatunk két úrnak: Istennek is, a Mammonnak is — mondta Jézus. Minket ez nem zavar, megpróbáljuk. Azt gondoljuk, sikerül. Nem sikerül: Istent csak emlegethetjük, de imádni — egyedül a Mammont imádjuk.

Az Isten országának a reménye nem lehet a vallásosak privilégiuma. Közös ez a remény. A templomba járóké és a templomba nem járóké. Jézus nem is ebben húzta meg a határt az Atya áldottai és a kárhozatba masírozók között. Másutt húzta meg: éheztem és ennem adtatok... éheztem és nem adtatok ennem. Reményem forrása, hogy testvértáncra perdülünk. Kik? A Jézust érteni akaró vallásosak és az Isten bennünk megszólaló hangjára figyelni tudók, képesek, ha nem is gondolják vallásosnak magukat. Ez lenne aztán az igazi ökumené.

A történelmi kereszténység restaurációs törekvései felett kezét fognának egymással Jézus és a felvilágosodás tanítványai.



ZSOMBOK GYÖRGY

A MI ATYÁNK

2018. dec. 09. /RoKi Lelkinap / 2019.jún.28-29.
Törökbálint, 7regiós lgy.,

Szentlélek jöjj, világosítsd meg értelmünket, nyisd meg szívünket, hogy a Te üzenetedet halljuk meg ma, s azt fölismerve, kövessük is.

Kérlek, vigyázz a számra, hogy annyit mondjak és úgy mondjam, ahogy Te mondanád, ne akarjam megmásvítani, hagyjalak működni, ne tegyem oda a magam személyét - akadályként. Te legyél jelen, amen.
Mt 6,9-13; Lk 11,1-13

1. Előzmények:

- Jézus rendszeresen imádkozik (elvonulva, hosszasan, az alvás-pihenés rovására is) – miért is teszi? (Közösségen lenni valakivel, itt: az Atyával – 'folytonos egyeztetés' szükséges)
- beszél, tanít, példalózik az ima/hit erejéről (ördögűzés: imádság+böjt ereje; kitartó ima: erőszakos özvegy, vagy: kérjete-kaptok, vagy: az éjféli kenyérkérő; ellenségért imádkozni, szüntelenül, előtte megbocsátani (Mk11,25); kísértés ellen, ...). A tapasztalatait osztotta meg(!?)
- „egyik tanítványa kérte: Taníts meg minket is imádkozni, ahogyan János is tanította a tanítványait.”

Mert vagy maga Jézus imája-imádkozása, vagy az az eseményrendszer vonzó, amelynek szerves részét képezi imája. Pl. most volt evangélium az evangéliumban (018dec07, péntek: Mt 9,27-30) a két vak meggyógyítása, ennek a legfontosabb kérdése: „Jézus megkérdezte tőlük: „Hiszitek-e, hogy tudok segíteni rajtatok?” „Legyen a hitetek